

LỜI MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong kỷ nguyên số hóa hiện nay, sự phát triển vượt bậc của công nghệ thông tin và Internet đã mang lại nhiều cơ hội nhưng cũng đặt ra không ít thách thức đối với vấn đề bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ, đặc biệt là quyền tác giả đối với các loại hình tác phẩm được pháp luật ghi nhận bảo hộ và quyền liên quan. Hình ảnh, với vai trò là một trong những yếu tố quan trọng trong truyền thông và marketing, đang ngày càng được sử dụng rộng rãi trong các lĩnh vực kinh doanh số; hiện nay vấn đề quyền đối với hình ảnh có thể được xem xét dưới nhiều góc độ pháp lý khác nhau, cụ thể là dưới góc độ luật dân sự và luật sở hữu trí tuệ. Ngày nay, với sự phát triển không ngừng của môi trường số, tình trạng xâm phạm quyền đối với hình ảnh ngày càng trở nên phổ biến và phức tạp, gây ra nhiều tổn thất cho các chủ thể quyền được pháp luật bảo vệ.

Tốc độ phát triển Internet đang diễn ra nhanh chóng trên toàn thế giới, Việt Nam cũng không nằm ngoài bối cảnh này. Việc nắm rõ các quy định pháp luật có liên quan đến vấn đề về quyền đối với hình ảnh trên môi trường số và là một yếu tố then chốt, giúp các doanh nghiệp tối ưu hóa nguồn lực và khai thác hiệu quả giá trị của hình ảnh trên môi trường số. Ngoài ra, trong bối cảnh hiện nay, việc nghiên cứu các giải pháp hoàn thiện quy định pháp luật và nâng cao hiệu quả bảo vệ quyền đối với hình ảnh trên môi trường số không chỉ là một yêu cầu cấp thiết nhằm bảo vệ quyền lợi của các tác giả, doanh nghiệp và các bên liên quan mà còn góp phần thúc đẩy sự phát triển lành mạnh của thị trường số trong tương lai.

Xuất phát từ thực tế đó, tác giả lựa chọn nội dung ***“Bảo vệ quyền đối với hình ảnh trên môi trường số - Quy định pháp luật và thực trạng”*** làm đề tài khóa luận nhằm phân tích rõ thực trạng và những bất cập hiện nay liên quan đến việc khai thác và sử dụng hình ảnh trên môi trường số dưới các góc nhìn pháp lý khác nhau và qua đó đưa ra những đề xuất, giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả bảo vệ quyền của các chủ thể quyền, đảm bảo sự cạnh tranh lành mạnh giữa các bên trong môi trường số tại Việt Nam hiện tại và trong tương lai.

2. Tình hình nghiên cứu

Dưới góc độ chuyên ngành luật, đã có nhiều công trình nghiên cứu liên quan đến quyền của hình ảnh trên môi trường số tại Việt Nam, một số công trình tiêu biểu có thể kể đến như:

Luận văn Thạc sĩ Luật học “*Quyền cá nhân đối với hình ảnh theo pháp luật Việt Nam*” của Trần Thị Thu Hằng (2014), Đại học Quốc gia Hà Nội. Tác giả đi sâu nghiên cứu các quy định pháp lý liên quan đến quyền cá nhân đối với hình ảnh tại Việt Nam. Từ đó phân tích chi tiết các khía cạnh pháp lý của quyền nhân thân, đặc biệt là quyền sở hữu hình ảnh, đồng thời đánh giá những thách thức và bất cập trong việc áp dụng pháp luật vào thực tiễn, nhất là trong bối cảnh số hóa hiện nay.

Luận văn Thạc sĩ “*Quyền được bảo vệ bí mật thông tin cá nhân ở Việt Nam hiện nay*” của Phạm Thị Hậu (2017), Khoa Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội. Luận văn đã xây dựng một hệ thống lý luận về bảo vệ thông tin cá nhân, kết hợp với việc tham khảo quy định pháp luật từ một số quốc gia khác. Nghiên cứu này đã làm rõ những quy định hiện hành về bảo vệ thông tin cá nhân tại Việt Nam. Ngoài ra, đề tài cũng chỉ ra những hạn chế và nguyên nhân dẫn đến các hạn chế đó, từ đó tìm kiếm các giải pháp khắc phục.

Luận án Tiến sĩ “*Hoàn thiện pháp luật về bảo vệ thông tin cá nhân ở Việt Nam hiện nay*” của Trần Thị Hồng Hạnh (2018), Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh. Luận án nghiên cứu hệ thống lý thuyết về bảo vệ thông tin cá nhân, bao gồm các khái niệm và thuật ngữ liên quan đến thông tin cá nhân và quy định của pháp luật hiện hành. Luận án cũng phân tích và đánh giá các tiêu chí cùng những yếu tố tác động đến sự hoàn thiện pháp luật; các quy định bảo vệ thông tin cá nhân từ nhiều quốc gia khác để gợi mở cho pháp luật Việt Nam. Đồng thời, tác giả cũng đã chỉ ra thực trạng của hệ thống pháp luật về bảo vệ thông tin cá nhân tại Việt Nam, nêu rõ những ưu điểm và hạn chế. Từ những phân tích ấy, luận án đề xuất các quan điểm và giải pháp nhằm cải thiện hệ thống pháp luật hiện có.

Luận án Tiến sĩ “*Pháp luật về bảo hộ quyền tác giả trong môi trường Internet*” của Võ Trung Hậu (2020), Trường Đại học Kinh tế, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh. Tác giả tập trung vào việc tìm hiểu các vấn đề pháp lý liên quan đến việc bảo vệ quyền tác giả trong không gian số, đặc biệt là trên Internet. Luận án cho thấy các quy định hiện hành về quyền sao chép chưa đáp ứng được yêu cầu của môi trường Internet

và cần được điều chỉnh để bảo vệ tốt hơn quyền lợi của các tác giả hoạt động trực tuyến. Phạm vi ngoại lệ cho quyền sao chép cũng cần được mở rộng để phục vụ cho nghiên cứu, giảng dạy trực tuyến và lưu trữ tài liệu trong thư viện điện tử. Ngoài ra, nhà làm luật cần làm rõ hơn quyền tự bảo vệ tác phẩm bằng biện pháp công nghệ, đảm bảo rằng quyền này không cản trở người dùng Internet trong những tình huống hợp pháp. Luận án cũng đưa ra nhiều khuyến nghị nhằm sửa đổi và bổ sung các quy định pháp luật, với mục tiêu hoàn thiện hệ thống bảo vệ quyền tác giả trực tuyến tại Việt Nam.

Luận văn Thạc sĩ “*Hoàn thiện pháp luật về bảo vệ quyền đối với dữ liệu cá nhân trên không gian mạng ở Việt Nam hiện nay*” của Nguyễn Thúy Ngân (2023), Đại học Quốc gia Hà Nội. Tác giả phân tích sâu sắc, xem xét toàn diện các quy định pháp lý hiện tại về bảo vệ thông tin cá nhân trên không gian mạng, đồng thời đưa ra những đề xuất nhằm cải thiện hệ thống pháp luật để bảo vệ quyền lợi này tốt hơn trong thời đại số hóa.

Ngoài ra, còn có các bài viết, bài nghiên cứu khác đăng trên các tạp chí như:

Bài viết “*Ảnh hưởng của mạng xã hội đến quyền hình ảnh cá nhân tại Việt Nam. Pháp lý và Thực tiễn*” của tác giả Đoàn Thị Kim Chi đăng trên Ấn phẩm Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp số 09 (409), tháng 05/2020. Bài viết thảo luận về sự gia tăng mạnh mẽ của các nền tảng mạng xã hội tại Việt Nam và tác động của chúng đến quyền hình ảnh cá nhân. Tác giả chỉ ra rằng rất nhiều cá nhân, đặc biệt là người nổi tiếng, đã bị lạm dụng hình ảnh mà không có sự đồng ý. Bài viết phân tích các vụ kiện liên quan đến xâm phạm quyền hình ảnh và đưa ra các đề xuất cải thiện hệ thống pháp luật để bảo vệ người dùng mạng xã hội tốt hơn.

Bài viết “*Quyền về đời sống riêng tư trên các nền tảng mạng xã hội - góc nhìn từ thực tiễn và pháp lý*” của tác giả Nguyễn Thế Anh và Nguyễn Thị Bảo (2024) đăng trên Tạp chí Tòa án nhân dân Điện tử. Nghiên cứu này tập trung vào sự phát triển mạnh mẽ của các mạng xã hội như Facebook, TikTok, và Instagram tại Việt Nam, đồng thời chỉ ra những thách thức pháp lý mà người dùng đối diện trong việc bảo vệ quyền đối với hình ảnh cá nhân. Tác giả đặc biệt nhấn mạnh đến các trường hợp hình ảnh bị sử dụng trái phép để quảng cáo, làm giả danh tính hoặc tung tin sai sự thật, và đề xuất các biện pháp kỹ thuật và pháp lý nhằm ngăn chặn các hành vi này.

Những tài liệu nêu trên đã cung cấp cái nhìn tổng quan về quy định pháp luật liên quan đến hình ảnh, tạo cơ sở và tài liệu tham khảo để phát triển khóa luận của tác giả. Tuy nhiên, có thể thấy, thực tế đã có khá nhiều công trình nghiên cứu về quyền đối với hình ảnh dưới góc độ pháp luật dân sự, tuy nhiên vấn đề quyền đối với hình ảnh dưới góc độ pháp luật sở hữu trí tuệ, đặc biệt là trong môi trường số Internet vẫn còn ít được khai thác. Trong khi đó, với tốc độ phát triển nhanh chóng của Internet như hiện nay, việc lan truyền cũng như xâm phạm quyền đối với hình ảnh diễn ra ngày càng đa dạng và dễ dàng hơn. Chính vì vậy, cần phải tập trung nghiên cứu, khai thác nhiều hơn đối với vấn đề này.

3. Mục đích nghiên cứu đề tài

Mục đích nghiên cứu của đề tài là làm rõ thực trạng hiện nay về vấn đề xâm phạm quyền đối với hình ảnh trong môi trường số tại Việt Nam dưới góc độ pháp lý, đặc biệt là pháp luật sở hữu trí tuệ; để từ đó đề ra các giải pháp hoàn thiện quy định pháp luật và nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật liên quan đến vấn đề khai thác hình ảnh trên môi trường số.

Để đạt được mục tiêu trên, đề tài sẽ triển khai thực hiện những nhiệm vụ sau:

Thứ nhất, phân tích các quy định pháp luật Việt Nam hiện hành về quyền đối với hình ảnh.

Thứ hai, phân tích thực trạng xâm phạm quyền đối với hình ảnh trong môi trường số tại Việt Nam hiện nay và chỉ ra những bất cập thực tế còn tồn tại tác động đến hiệu quả thực thi pháp luật.

Thứ ba, đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động khai thác và bảo vệ quyền đối với hình ảnh trong môi trường số.

Với những mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu trên, khóa luận hy vọng sẽ đóng góp vào việc nâng cao nhận thức của các cá nhân, tổ chức, bảo vệ tốt hơn cho quyền lợi của các doanh nghiệp, các bên liên quan trong việc khai thác hình ảnh trên môi trường số; đồng thời đưa ra các giải pháp thiết thực nhằm nâng cao hơn nữa hiệu quả thực thi bảo vệ quyền đối với hình ảnh trong môi trường số tại Việt Nam.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Về đối tượng nghiên cứu: Khóa luận nghiên cứu các quy định pháp luật điều chỉnh những vấn đề về quyền đối với hình ảnh trên môi trường số, thực trạng xâm phạm quyền hiện nay cũng như các giải pháp hoàn thiện quy định pháp luật, nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật.

Về phạm vi nghiên cứu:

Về nội dung: Khóa luận tập trung nghiên cứu các quy định của pháp luật dân sự, luật sở hữu trí tuệ Việt Nam hiện hành và pháp luật quốc tế liên quan đến quyền đối với hình ảnh, đặc biệt là trong môi trường số như: Bộ luật Dân sự 2015, Luật Sở hữu trí tuệ 2005 (sửa đổi, bổ sung năm 2009, 2019 và 2022); các văn bản hướng dẫn và các điều ước quốc tế có liên quan.

Về không gian: khóa luận được thực hiện trong phạm vi toàn lãnh thổ Việt Nam.

Về thời gian: khóa luận tập trung nghiên cứu các tài liệu, vụ việc thực tế liên quan trong khoảng thời gian từ năm 2020 đến nay.

5. Phương pháp nghiên cứu

Để hoàn thiện việc nghiên cứu đề tài trên tác giả sử dụng kết hợp các phương pháp sau:

Phương pháp so sánh: Phương pháp này được tác giả thường xuyên áp dụng trong khóa luận, cụ thể là khi nghiên cứu sự tiến triển của luật pháp liên quan đến quyền cá nhân trên môi trường số qua các giai đoạn, từ lúc bắt đầu hội nhập cho đến khi phổ biến hiện nay. Ngoài ra, phương pháp này cũng được sử dụng để so sánh các quy định pháp luật khi thực thi trong thực tế, từ đó giúp rút ra những điểm nổi bật và nhận diện các hạn chế.

Phương pháp phân tích, tổng hợp: Tổng hợp và phân tích các tài liệu, văn bản pháp luật, nghiên cứu khoa học liên quan đến vấn đề bảo vệ quyền đối với hình ảnh.

Phương pháp suy luận: Phương pháp này được tác giả sử dụng để rút ra các khái niệm liên quan đến đề tài, chủ yếu dùng khái quát lại phần kết luận chương.

6. Bố cục tổng quát khóa luận

Khóa luận có kết cấu gồm ba phần: Phần mở đầu, Phần nội dung, Kết luận. Phần nội dung bao gồm 02 (hai) chương:

Chương 1. Một số vấn đề lý luận chung về bảo vệ quyền đối với hình ảnh trong môi trường số.

Chương 2. Thực trạng thực thi quyền đối với hình ảnh trong môi trường số tại Việt Nam hiện nay và đề xuất, kiến nghị.